

Universitätsbibliothek Paderborn

Res Gestae Illvstrissimo-||rvm Martyrvm, Con-||fessorvm Atqve Sancta-||rvm Virginvm ...

Eorvm Praecipve, Qvae Per|| R. P. L. Surium sex Tomis compraehensae
sunt:|| et nunc restrictis verborum ambagibus ... ad ... D.|| Caesaris
Baronii Chronologiam|| digestae ac in quatuor Tomos distributae

Lippeloo, Zacharias

Coloniae, 1595

VD16 ZV 18288

gem exortā
extinguit.

fex tantum sibi de Petri auctoritate & gratia polliceri ausus est, vt eum ad vtriusque regis amicum sanandum nouoque fœdere conciliandum desistere minimè dubitauerit. Et sanè quanquam vtriusque furor nullius auctoritate vel precibus placari videretur, vir sanctus primo tamen congressu interfecit, vt ortam dissidij, & imminētis belli flammam non modò exinixerint sed agminam etiā multitudinem induerint. Nec aliud sanè fuit quod potentissimorum regū ferociam itā subito compescit, quàm sanctitatis & miraculorū eius celebratio. Itaque cū annos triginta admodum & tres episcopali functione & omni vitæ sanctitate expleisset ingentij sui desiderio relicto lætus ex corpore ergastulo ad cælos migravit.

Moritur vir
sanctus.

VITA S. GREGORII NAZIANZI

Episcopi, Patris celeberrimi atque doctissimi, cuius que est per Gregorium Presbyterum conscripta.

9. Maij.

Gregorius qui propter excellentem rerum quinarum cognitionem, cognomen tum in philosophia consecutus est, patriam habuit in illa Cappadocum prouinciam urbem Nazianzum quæ quidè per eum adeò nobilitata est, vt apud gentes tremos etiam orbis terrarū fines clara atque illustre extiterit. Parentibus ortus est nobilibus ac in iustitia præditis. Et quidem pater eius Acherontis iuspiam instar paterna terra idolisque relicta in gregium pietatis cultum migravit: excussitque insularum superstitionem nefaria superstitione atque impiorum sacris aquis à Leontio episcopo Cæsareæ Cappadociae expiatus, tanta virtute constantiaque pietate Dei gratiam tutatus est, vt non multò post Nazianzum

Patriæ & parentes eius.

ecclesie gubernacula tractare meruerit. Mater
que cum ipso lacte pierate hauserat, cum ma-
tralis proli cupiditate flagraret supplicibus preci-
bus huiusmodi beneficiorum auctore petebat, ut se
in compotem faceret, promittens se nasciturum fi-
lium Deo oblaturam. His precibus assiduo inuenta
per nocturnum visum nascituri filij vultum nomenque
conspexit: qui tandem in lucem editus egregiam naturam
abilem exhibuit: prorsus ut ex moribus, quanquam
periculis & disciplina quam sectabatur, praeclarum
in futuram sanctitatis specimen praeberet.

Cum autem simul cum aetate incredibilis in eo li-
berum amor cresceret, primum Caesarem profe-
sus est, ubi cum praestantissimis quibusque consuetu-
dine habita doctrinam haud exiguam collegit: inde
in Palaestinam migravit, ut optimam dicendi facul-
tatem addiceret. Hinc Alexandria, quae ad Pharum
est, perrexit, ut multiplicem prudentiae thesau-
rum ex varijs hominum moribus rebusque colligeret.

Quia in urbe cum plurimum utilitatis percepisset,
diffusissimas illas Athenas inuisere cupiens a Egeaea
insula nauis, Parthenio mari, alieno quamquam tem-
pore atque ad nauigandum incommodo se commisit.

Quae coorta repente tempestate summam vitam pe-
nitenti vectores subierunt: prorsus ut venti in aper-
to maris perniciem conspirare viderentur. Ibi verò
omnes alij oes corporis mortem deserent, Gregorius
solum exitio atque internecione sollicitus vestem
trabat, tantisque clamoribus & querelis vectores
exterritos exterrere, ut nemo esset, qui non, omni sui
curae abiecta, illius luctui sese socium adiun-
geret. Nondum enim sacris aquis à primi parentis
benedictione, quod in oes deriuatur, expiatus erat. Itaque
praesens animae periculum euaderet post lachry-
mas

Votum ma-
tris eius.

Nascitur
Gregorius.

Discendi cau-
sa peregre
proficisci-
tur.

Athenas na-
uigans peri-
clitatur nau-
fragio.

Votum A-
thanasij.

mas & preces multiplices ardenti pietate suas, vo-
to se obstrinxit fore, si saluus euaderet, & ad rege-
nerationis lauacrum perueniret, vt se perpetua ser-
uitute Deo consecraret. Hoc votum protinus optu-
ta serenitas consecuta est, tantaque tranquillitate
ipse non modò Gregorius per insperatam ex-
pestate salutem Dei manifestè misericordiam
& ij qui varijs multi fidsque erroribus tenebantur
vnius ac summi Dei potentiam intelligerent: sed
pari cum Gregorio alacritate ad Christi fidem
tumque reciperent.

Venit Athe-
nas.

Postea verò quàm nobilem illam florentem
Athenarum urbem attigit, fuit magno doctorum
mnium gaudio propter tugij præstatiã excep-
quò etiam non multò post Basilius Magnus
tio appulit cuius consuetudine statim mirabile
lectari cœpit: adeo vt mutua eorum conuicia
& animorum cõcordia nihil copularius videretur.
Erant enim vna eademque fide collustrati, pariter
virtutis amore flagrantés incredibiles in omni
tute & sapientia progressus faciebant. Omnes
que artium disciplinas præcipuas ita mente
gitatione assecuti sunt, vt in omni eruditione
Athenarum præstârissimos facili primas
philosophorumque opiniones, qui sese de
tię magnitudine venditabant, egregiè labefacta-
Et quidem Basilius, postquam multis paratissimis
theniensium philosophiam superasset, doctorem
recepit: Gregorius autem à cãdidata Atheniensi
iuuentute cõfectis, vt dici solet, manibus re-
docendi prouinciam subire ac sophisticã alce-
cathedram coactus fuit. Verùm haud multo
iecto tempore tandem potestate in patriam
andi obtenta, tricesimo iam anno in artium

Gregorius
docet Athe-
nis.

feliciter exacto, in patriam profectus est. Ac pri-
 mo diuino tinctus lauacro legem sibi indixit, ne
 iuramento labia sua contaminaret, quam
 vitam egrediēte spiritum egregiē seruauit. Cum
 parentes illi auctores essent, atque vrgerent ve-
 nerat ut nominis celebritatem ac rerum terre-
 strum splendorem amplitudinemque summo stu-
 dio consecrare aggressus est, ac mundi honore
 contempto die nocteque veritatis splendorem ex fa-
 miliari sacrorum librorum lectione tota auiditate
 percipuit. Et quidem dum hoc modo mente assi-
 duum in celestibus versaretur, sæpè in somnis Chri-
 stum perspicuè intuitus est: tāta cum animi sui vo-
 luntate ut mundo plane mortuus nihil præter diui-
 nam mente ac cogitatione circumferret.
 Inter aliosque pietatis studijs operibus que sanctis
 iuuenilem ætatem exegisset pater filium inui-
 tam plane ac repugnantem ad sacri muneris functi-
 onem presbyterijque dignitatem euexit: cumque
 illis etiam honore eum dignissimum iudicaret
 Gregorius ut curas mentem humi deprimentes ef-
 fugeret, in Pontum clam ad Basilium abiit: vbi mu-
 lta virtutis æmulatione exstimulati præclaras mo-
 rales vite leges pijs & à mudi societate disunctis
 libris scripserunt. At verò pater & canitie &
 gratiæ & filij Cæsarij interitu moestus & lu-
 gubris, cum orbitatem & solitudinē suam
 sustineret, eas ad Gregorium epistolae dedit,
 quibus Ponto redire compulsus fuit. Cum autem
 inuenisset ingentem pecuniarum vim & possessiones
 multas (præter alias enim dignitates quæsto-
 rum officio functus fuerat) suis reliquisset, mul-
 ta execrabili quadam rapacitate per fas & nefas
 defun-

Baptizatus.

Videt Chri-
stum.

Fit Sacer-
dos.

Gregorius
cum Basilio
monasticos
canones e-
dit.

L I defun-

defuncti facultatibus inhiarēt, casq; spernagna
uoraret, Gregorius vt parētem senectute & moro
fractum (nonaginta nāque vitæ annos expleuerat
iudiciorū turba molestiaque leuaret, totam illam
curarū molem suis humeris sustinere coactus est.

Eadem tempestate cū Ariana hæresis diuina
ragione per Ecclesiam grassaretur, multosq; in
eruditione viros à vera fide pietate abripere,
rentem etiam eius morum simplicitate decem
eandem in fraudem impulit. Ex cuius prole
sanctus quantum animi dolorem haulerit, quā
que in mœrore & tempore versatus sit dici
test. Vt autem nefariam hæresim extingueret
tremque in gratiam matris Ecclesie reducere
dus orationibus & peruigilijs Deum placat
duit, nec prius à pio labore studioq; quiescit.

Arianā hæresim pro-
figat.

extortas Ecclesie tenebras noua veritatis luce
ret, & obscuras fidelium mentes splendore
onis suæ collustraret. Itaque & patrem in
duxit, & distracta ac diuisa membra synecro
glutino coniunxit, & hæresim nefariam pro
Nec dubitauit vir sanctus hæreticę prauitatis
ri ac libidinē constanter sese opponere, ipse
put Iulianū Imperatorem infamem apollinē

Inuestiua
Gregorij in
Iulianum.

stua oratione proscindere ipsiusq; scelus
que impietate in oculis & aspectu omniū
re: palamque hortari omnes vt subdola Iulian
ctrinam externa pietatis specie tecliam delect

Porro cū Athenis adhuc ageret & Iulian
stris cum Iuliano admodū adolescente
ad Imperium euecto, operam darer fertur
quibusdam animi indicijs, tantò antè amicis

Gregorius
quid de Iu-
liano prædi-
xerit.

casse, Iulianum ad omne scelus procluem
atque impium bellum Catholicę veritatis

... magnosq; in Ecclesia motus ac grauem perfe-
 ... rationem concitaturum. Ac sceleratus quidem ille
 ... irorem rabiemq; suam in Ecclesia exprimere non
 ... cessit: Gregorius verò totis viribus sese oppone-
 ... re, & cõiurata hereticorum armã impetumque re-
 ... pellere non formidauit. Inierat aduersus hereticos
 ... cum Basilio societatem belli sacri, vt coniuñctis vi-
 ... ribus in hereticorum præsidia arcesque irruperent,
 ... & victas eorũ scelere ac furore animas eriperent:
 ... itaque Ecclesiam miserãdã seruitute oppressã
 ... libertatem integram vindicarent. Præstitit idi-
 ... dum vterque egregie, prorsus vt duo illi tanquã
 ... præcipua Ecclesie luminaria in medijs tenebris re-
 ... dita apparent: horrendãque caliginem quẽ mul-
 ... tos indies inuoluebat, repellerent.
 ... His rebus studijsque cum nocte dieque intenti ef-
 ... fectus, Cesarientis ecclesia: Anestis ad vitam meliorẽ
 ... reuocauit, cui procinus Basilius successit: Gregorius
 ... ad Sasinorum regimẽ electus varijs modis ar-
 ... tibusque eum honorem subterfugere cõnatus est.
 ... Nam enim animi tranquillitatem in vita præcipue
 ... requiritur, quò totam mentem in diuinarum rerum
 ... contemplationẽ defigeret, nullo modo huiusmodi
 ... negotijs se implicare volebat, eaq; nõ secus quã
 ... a verum quendã philosophiã hostem declinabat.
 ... Sed cum pater pro sua auctoritate eũ vt filiũ cog-
 ... eret, & vt sacerdotẽ obsecraret, ne tam sacri sanctiq;
 ... materis functionẽ animo adeo pertinaci reijceret,
 ... patris & precibus & auctoritate expugna-
 ... tus dedit, & Nazianzenã ecclesie curã susce-
 ... pit: tamen vt defuncto patre, in cuius gratiam il-
 ... lud honoris pondus potissimũ subibat, palã testa-
 ... tur se ad pristinũ philosophiã ac humilitatis stu-
 ... diũ redire velle. Itaque vtroque parente fato per-
 ... functo

S. Gregorius
 Sasinis datur
 Episcopus.

L. I. 2

Relicto episcopatu abiit Seleuciam Gregorius.

functo ex Ecclesia se proripuit, Seleuciamque profectus, in virgineo sanctissime Teclæ cenobio commoratus est: ut videlicet eo absente alius Nazianzenæ vrbi antistes præficeretur. At verò cum Nazianzum reuersus pastorem nullum subrogatum cerneret, tametsi plebs vniuersa multis lachryis conuoluit, ut relicto arcanae sapientiæ studio, cum dignitate gradum denudò conscenderet: quin potius ræ paupertatis ac simplicitatis amator ita vitam vacabat, ut interim diuinæ gloriæ salutis que ceteris mirè studiosus nocte dieque pro omnium salute ac profectu sudaret. Itaque intermissam quamdiu Basilij consuetudinè reperens pium consilium & ipso ius in primis charitate dignum medium protulit. Magnus erat calamitosorum numerus qui tetra lepræ contagione interfecti alij quidem horrore Basilio verò & Gregorio misericordiam commouebant. Quorum calamitates consulerent ædes cum primis amplissimas & sanctorum prouentuum diuites extruxerunt: quæ pauperum gymnasia appellari volebāt. In quibus Gregorius præclaram admodum operam studiumque Dei magnificentia & benignitate dignè collocauit.

Domus hospitalis egrorum & pauperum à Gregorio & Basilio extructa.

Nec interim minori cura ac vigilantia hæreticorum operam ferebat: nouasque subinde hæreses pullulantes pietate & eruditione reprimebat. Non pauci ex pestifera Ariani doctrina progenuerunt. Filio equalem quidem cum Patre substantiam concedebant, sed Spiritum sanctum negabant & aspernabantur. Horum blasphemias Gregorius extingueret diuino spiritu impulsus Byzantium iijt, atque ecclesiam planè oppressam & grauè hæreticorum impietate fere extinctam, sacratissimè

Hæresis Macedoniorum.

non pauci ex pestifera Ariani doctrina progenuerunt. Filio equalem quidem cum Patre substantiam concedebant, sed Spiritum sanctum negabant & aspernabantur. Horum blasphemias Gregorius extingueret diuino spiritu impulsus Byzantium iijt, atque ecclesiam planè oppressam & grauè hæreticorum impietate fere extinctam, sacratissimè

homos spoliatas & per vim occuparas breui recu-
 rruit: & splendore doctrinæ ac pietatis suæ, hor-
 rendam tenebrarum caliginem, quæ fidelium ocu-
 los mentesque inuoluerat, dispulit, optatissimamq;
 veritatis lucem restituit. Nondum eam pestem in-
 gre profigarât, cùm Apollinarius Syrus nouam
 quandam heresim in lucem efferre conatus est: qua
 præbebat Christum carne tantùm, anima verò rati-
 onis experte præditum fuisse. Ea opinio quanquam
 dura multos tamen discipulos inuenit, quos au-
 dit, quia profana eruditione excelebat, multis
 reborum lenocinijs in fraudem induxerat. Rursus
 agitur difficili certamine cõstrictus Gregorius stre-
 nuè se opponerebat & firmis solidisque argumentis
 falsas opiniones specie quadam veritatis subnixas
 eruebat. Sed cùm ea vulgi captum excederent, lu-
 cidè & auctoritate prævalentes, piùm pastorem
 suspicionem mendacij adducebat: & rudem ple-
 bem falsis sermonibus inflammabant, vt virum san-
 ctum tanquam seditiosum & veritatis calumniato-
 rem lapidibus obruerent: Verùm Deo militem sũ
 veritatis defenforem tegente frustrà in eum saxa
 miserunt. Tùm verò correptum ipsum consula-
 rii iudici sistunt, vt de eo tanquam tumultuum & se-
 ditiosis auctore supplicium statuat. O stuporem ad-
 mirandum: ò vim mendacij insignem, si Gregorius
 talibus rebus dicendi libertatem obtinuisset: sed cùm
 tantisque rerum acerbitatibus premeretur ni-
 hil proloquutus est aliud quàm hoc vnum: Propter
 nomen tuum Christe, etiã si ambulauero in medio
 mortis non timebo mala, quoniã tu mecũ es.
 Atque a iudice sine verberibus & tormentis dimis-
 sus martyr sine periculo vibicibusq; laureatus est.
 Huiusmodi porro certaminibus clarissimè per-
 functus

Hæresis A-
pollinarius.

Impetitur
lapidibus
Gregorius
inde rapitur
ad tribunal.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

functus iam apud omnes cum ob doctrinae praestantiam tum ob virtutem totque exantlatos labores illustris admodum censebatur. Quo factum est, ut Petrus urbis Alexandrinae Antistes, egregiusque illius Athanasij successor, à Gregorio Magno Constantinopolitanae ecclesiae praefecturam ei postularet: & inuitum pro Ecclesiae fideique defensione eum dignitatis gradum subire compulerit. Eodem tempore erat in ciuitate regia Maximus quidam genere Aegyptius, moribus barbarus, & nouus qui spem iam pallio tenus philosophus qui subdolum aduersus Gregorium aciem instruebat. Cum enim ficta pietatis specie episcopum cepisset, ita ut eadem curia domo, eademque mensa uteretur, & apud omnes ratione haud vulgarem grauitatis pietatisque opinionem captasset, Byzantinae Sedis dignitatem amplexum coepit. Et quia ad huiusmodi gradum auro inopem opus esse nouerat, callida quadam circumuentura presbyterum quendam induxit ut ingentem pecuniam summam, quam ad marmoreas tabulas coemta Byzantium attulerat, sibi traderet. Is autem curia sua ingenij leuitate Maximo fidem adhiberet, & tradidit: quam protinus alij quidam, sceleris sui inuicium Alexandriam destinauerunt, summaque contentione Petri animum expugnantes, ut Maximum summam auctoritatis & sanctitatis (ut ipse quidem assererebant) virum Byzantinae urbis Antistitem crearet. Haec cum summa celeritate claculum impulerunt Petrum eodem impulerunt ut & literarum quoque ad Gregorium antea dederat & virtutis eius membrisque splendoris oblitus Maximum, eiectione Gregorio, Byzantinum Episcopum declarauerit. Verum huius rei fama per urbem sparsa, tanta repente motuum motus facti sunt ut plebs vniuersa

Præficitur
ecclesiae Cō-
stantinopo-
litanae.

Petri Alexā-
drini tem-
pore,

& inimici perditam illam profligatamq; Ma-
 ximi ambitionem non modò execrati fuerint, sed
 pietati Gregorio vehemèter succenserint, quòd
 beneuolètia & familiaritate nefarium homi-
 num complexus fuisset. Fuerat enim antè Græcorū
 superstitione cōtaminatus Maximus & Herculem
 coluerat: ac tandem simulata religionis spe-
 ciosissimi gratiam à Gregorio petierat, obtinue-
 rat. Itaque fideles Byzantini impietatem illam
 fraude tectam detestantes culpam in ipsum
 Gregorium transtulerūt, adeò vt exulceratos plebis
 animos orationis medicamento lenire coactus fue-
 rit. Non enim, dicebat, ò viri, ideò culpæ obnoxius
 sum quòd maliitiā non præsenserim, cum hoc solius
 sit, qui intimos animorum recessus solus pene-
 trare potest. Nos enim futuros rerū euentus perspe-
 cti habere nō possumus, nisi Dei munere hoc nobis
 concessum fuerit. Itaque si hominē paterno affectu
 beneuolètia cōplexus fuerim si ex legis præscri-
 ptis viscera misericordiæ ei aperuerim, q; à nefaria
 Græcorū superstitione ad sanctissimę religiōis cul-
 tū se trāsferre volebat, certè crimini mihi dari nō
 debet, præsertim cū ex Christi mādato nemini fores
 claudere sint. Hac oratione multitudinis iracun-
 dia repressit, maiorēq; sibi beneuolentiā cōciliauit.
 Intererā Maximus cum in legibus sanctionibusq;
 iustitiam iustis nihil, quo se tueretur, haberet, impe-
 ratoris edicto sacerdotium sibi vendicare cogita-
 uit vt qui non sacerdotem, sed tyrannum agere de-
 beret. Itaq; Aegyptiorum præsulū agmine sti-
 mulo Theodosium, qui tunc Thessalonice erat, adijt
 &que vrbis episcopatū ab eo petijt. Verū Im-
 perator postulatum nō modò reiecit, sed ira etiam
 &que vehementibus hominem infectatus est.

Maximi
 fraus & im-
 pietas.

Gregorij ad
 Constantino-
 politanos
 oratio.

Hac igitur spe deiectus Maximus Alexandria profectus est, cumq; iisdem technis praeipuos fere patri familiares auro pellexisset, ipsum quoque patris improbitate aggressus est, dicens: Aut mihi praecipis ciuitatis episcopatum asserere, aut a quo nō abobnebo. Et quidem in perspicuum malum audatominis facinus desijisset, nisi Alexandria Praefecturaditionis & cædum metu, Maximū vrbe exturbaret. Atque ille quidem præmia temeritate dignatus Gregorius autem cū depulsis periculis, operaribus quietem restituisset, reditum in patriam ditabatur, vt laborum multitudine & curis suis quod reliquum erat vitæ totum in cælestium meditatione exigeret. Sed plebs cognito patris sui discessu concordi fletu orbitatem suam deprensans, discedendi cupiditatem repressit, propter periculis, quæ sanctissimæ religioni ipsius desolatio imminere dicebat, ab ea mente virum sanctum uocauit.

Itaque vir Dei tantæ multitudinis salutem prouatis commodis proponens iterum Ecclesie excutere cœpit, tanta vigilantia animique sollicitudine vt omnibus impietatis spinis euulsis & perniciosis hæreticorum doctrinis profligatis solum orthodoxæ fidei lumen clarissime fulgeret. Nec mirum quippè qui dogmatum sublimitate ac Theologia adeo excellebat, vt quamuis permulti viri doctorum laude celebres, varijs seculis diuinitatis doctrinam explicarunt, hic tamen solus post Iohannem Evangelistam Theologi nomen insignitus sit, atque cognomentum ipsi velut proprium & peculiare tributum. Enimuerò quemadmodum alias omnia laudes atque virtutes animi complexu tenebat, ita etiam à Prophetia quidē gratia deferebatur. Jam

Theologus
dictus Gre-
gorius solus
post Iohan-
nem.

publicos conuentus suis orationibus exhila-
 rit, quot hominū iracundias mitigarit, quis com-
 memorare valeat? Ipse verò si qua ab alijs iniuria
 lēsus fuisset eam vltionem instatè expetebat,
 ne vt graui aliqua pœna eos mulctaret, sed vt de-
 licta agnosceret, Dominiq̃ pedibus aduoluti im-
 p̃tatem proderent & salutem denique consequerentur.
 Itaque qui eum oderant beneficijs afficiebat
 in viam redeantes incredibili beneuolentia ac
 caritate amplectebatur. Huic plures multò leni-
 ter sua, quam seuera disciplina ad Deum adduxit.
 Eius enim mirifica verborum suauitate præditus,
 non secus ac præstantissimus medicus ægotanti-
 bus habitu dinem explorans, congruentem cuiusq̃
 morbo medicinam adhibebat: præclarè prudenter-
 que secum statuens non omnibus omnia conuenire,
 nec non modò vulgus sed ipse etiam Imperator
 Theodosius illum venerari & sine fine admirari nõ
 desinit. Et quidè cum bello, cum Orientalibus Bar-
 baris ex animi sententiã gesto, triumphis elatus ad
 operatorem urbem reuerterecur, Pontificem Gre-
 gorium pro eo, ac laboribus illius dignum erat, ho-
 m̃icè accepit, prolixorūq̃ alloquio suam erga
 beneuolentiã declarans, postremò hæc ad eum
 verba habuit: O Pater, Deus tibi tuisq̃ sudoribus
 hæc Ecclesiam cõmittit. En igitur sacram ædem
 Aaronum tibi trado. Ea re mirificè gauisus Gre-
 gorius votis precibusq̃ Imperatorem remuneras-
 simam aulã extulit: Ariani autem, qui ad hoc vsq̃
 sacrosanctam domum tenuerāt, sicariorum
 comparata, cum Imperatore quidè precibus,
 cum Gregorio verò armis contendere decernunt.
 que cum publicè armis instructi, tum priuatim
 ornato quodam qui ad Pontificem accederet, e-

Eius pruden-
 tia in mode-
 ratis subdi-
 tis.

Theodosij
 Imperatoris
 erga eum be-
 neuolentia.

Ariani mor-
 tem intentat
 Gregorio.

Ll s iusq̃

iusque pectus ense traiceret, omnibus modis mortem intentabant. Atque hæc quidem erat hostilium conspiratio.

Postero autem die, cum prima luce populus cum pastore ad sacram ædem recipiendam pergeret, minus grauis, quam si ciuitas hostili imperu expugnaretur, tumultus excitatus est, plerisque hominibus in vicis tectisque cum armis stantibus, mulieribusque & pueris graue eiulatum permixtum clamoribus. Ipse quoque Imperator templum vna cum beato Gregorio ingressus est. Vt autem multa in rebus humanis casu euenire solent, nubibus Solis fulgillum subeuntibus, tenebræ repente coortæ sunt. Quæ res, vt à festo atque huiusmodi lætitia ab Arianos non parua lætitia afficiebat, perinde ac si Deus templi translationem minus gratam habere, pias contra animas intolerabili dolore cruciatibus verum simulatque Episcopus & Imperator sacras valuas ingressi sunt, atque omnes vnâ eandem laudationis vocem sustulerunt, manusque cum chrymis extenderunt, confestim Dei prouidentia subducta nube, fulgentes Solis radij sacrosanctam domum splendore perfuderunt, aëreque colluctato, homines animi mœrorem in lætitiâ commutarunt, principemque obsecrare atque obsecrari preperunt, vt Episcopum in throno collocaret. At Gregorius cum ab illa sede abhorreret, nec præ vilitate & corporis infirmitate vocem in tantam multitudinem numero mittere posset, per quendam habentem bis multitudinem affatur: O filij, nunc temporis vt beneficium à Trinitate acceptum agnoscamus, gratiasque ipsi agamus. De throno alias agens. Hec audiens populus cõticuit: Imperator vero vobis modestiam ad stuporẽ vsque admiratus est.

geniisque eius consuetudine delectari, ac paren-
tali eum colere coepit. Verum Gregorius Deo
Imperatori operam dare multo præclarius exi-
tans frequenter ex vrbe in agros secedebat, vbi
orationibus & cõtemplationibus animum exter-
num rerum curis oppressum recreabat: & ægrotis
sua recreandis inuisendisq; sedulo incumbebat.

Indem amplissimæ ecclesiæ Præsul institutus,
volens in Archiepiscopali Sede colloca-
ri inter opes versatus est, vt conscientia potius
quam rationum referendarum curam haberet. Ex
causis verò ecclesiæ bonis ne vnica quidē drach-
mæ facultates suas auxit, cum tamen maximam ta-
ntam copiam, si ita ipsius voluntas tulisset, col-
legere potuisset. Ad eò namque diuinis rebus tota
intentus erat, vt cauponum veriùs, quàm Ec-
clesiasticorum esse diceret, temporarium rerum ad-
ministracioni incumbere.

Indem assiduis laboribus & senio corporisq;ue
debilitate fractus in morbum incidit: cumq;ue
iniquitate oppressus lecto se cõmittere cogere-
t, protinus ingens populi cõkursus ad eum factus
est, qui pro impensis in salutem omnium laboribus
suis agebat. Inter alios verò aderat tum fortè a-
liquis quidam, qui manibus suis beati viri pe-
nitentiæ comprimens cum lachrymis & lamentationi-
bus celeris veniam suppliciter postulabat. Gregorius
sciscitante, quid sibi hoc sermone vellet, ni-
hil aliud dabat, sed tantum lugebat & veniam pe-
nitentiæ. Tum quidam ex ijs qui astabant, ita locutus est:
Tu es ille carnifex tuus, ò Pater, qui à nonnullis
persecutus, ferrum tibi in præcordia defixurus erat,
& Christus perspicue tibi auxilio fuisset. Proinde
ad pedes tibi procumbens clamat, suscepti sce-
leris

*S. Gregorius
creatus, Ar-
chiep. Con-
stantinop.*

*Mira eius
inter tantas
opes contem-
nentia.*

Facile igno-
scit sicario
qui necem
illi molitus
erat.

Synod. Con-
stantino-
politana.

Contentio
de sede Co-
stantino-
politana.

leris poenitudine affectus. Confestim ille, ut Patrem
aequum erat, adolefcetem ita alloquitur: Proponam
tibi Christus sit iuuenis charissime, tibi que sole
gnoscat, qui me quoque seruauit. Hoc solum ad
cinoris excusatione a te peto, ut haesim exactionem
atque ad Deum accedas, ipsique sinceram & volun-
tariam seruitutem offeras. Hoc tam leue respon-
sum cum ad plebem permanisset, miro ardore omnium
animos in Patrem tam benignum excitauit.

Sub id tempus Synodus centum & quinquaginta
episcoporum coacta est, tum ut pium Praesulem
gia ciuitati praesiceret, tum ut haereses, que in
dum Arriani reru potirentur, exorta fuerant, a
menici Concilij decreto ab Ecclesia eijcerent. In
uero quae ad haereses profligandas pertinebant,
to ante Gregorius praestruerat, atque in ipsa
Synodo pari animi contentione cum alijs, ut
olas bestias ab Ecclesiae ouili arceret, decernit.
ea vero Synodo Gregorius Concilij decreto in
chiepiscopatu confirmatus est. Et quamquam
mum ab ea dignitate plane alienum haberet,
tamen amore illo honoris titulo se decorari
est. Sed paulo post cum Meletius Antiochenus
stor, vir fidei probitate insignis, & qui floruit
Arrianorum rebus, multis calamitatibus exha-
diuturno exilio mulctatus fuerat, extremo tempore
Constantinopoli perfunctus esset, noua de
contentio inter Episcopos excitata est: Alij
suffragijs statuta fuerant rata habentibus, alij
quae iam decreta fuerant, rescindentibus. Tandem
beatus omnibus Episcopis in vnum coactis,
ad concordiam hortatus est; seq; non inuitum
honoris ac dignitatis locum relicturum re-
Tandem post multa, discededi potestate obtenta

Capadociam perrecturus, cum clerum ac prestan-
 tum quemque populari multitudine aduocaf-
 que ad fidei depositum seruandum ad monu-
 erit, maximo sui desiderio omnibus relicto, Arian-
 profectus est, quem locum ex paterna heredi-
 ad se deuolutum possidebat. Ibi vero postquam
 anni huiusmodi temporis quietus egisset, vitamque philo-
 sophice opera purgasset, in extrema tandem senectute
 hanc vitam cum meliori & prastantio-
 rum statu, cuius hic pertenuis etiam species
 reperiri queant, permutauit.

S. viri obi-
 tus.

MARTIRIVM S. GORDIANI CLARIS-
 simi viri. ex eo quod apud Surium extat. Passus est
 eodem sub Iuliano, sed sciendum est (quemadmo-
 dum monet Baronius) carnificinas illas, quas Roma
 Christianos exerceri solitas feruixit, non ab ipso Iu-
 liano, sed Aproniano vrbis Praefecto institutas fuisse.

10. Maii.
 Vide Notam
 Baronij, hoc
 die in mar-
 tyrium Gor-
 diani.
 Ianuarius
 presbyter.

Temporibus Iuliani cum Christianae pietatis
 fideique cultores a iudicibus vrbiumque pre-
 fectis eiusdem scelerati Imperatoris edicto
 inuitos cruciatus suppliciaque raperentur inter
 quos Ianuarius veneranda senecta & presby-
 terus honor conspicuus a Gordiano in vincula con-
 ductus est. Qui cum sanctum Presbyterum inter qua-
 rum ad deorum sacrificia nefandamque super-
 stitionem impellere niteretur, Ianuarius: o, inquit,
 speres toto corde ad Christum Saluatorem ve-
 nire conuertereris, & post tantas vitae huius tempe-
 rates vel sero tandem animae tuae requiem procu-
 ra. Gordianus cum surda aure hac sancti viri ad-
 monitionem pertransiret, noctu e custodia eum ad
 carcerem, voluit se eius sermonibus oblectare.
 Ianuarius qui viri clarissimi, & si ingenium spe-
 ctantes,